

CUPRINS

CAP. 1 BIBLIOTECA CONTEMPORANĂ

21

ELENA TÎRZIMAN

1.1 ROLUL ȘI FUNCȚIILE BIBLIOTECII CONTEMPORANE	23
1.1.1 Biblioteca – abordare conceptuală și evolutivă	23
1.1.2 Misiunea bibliotecii în societatea contemporană	25
1.1.3 Mutații la nivelul bibliotecii ca structură de informare și documentare. Biblioteca tradițională versus biblioteca contemporană	27
A. Biblioteca – utilizatorii - comunitatea deservită	28
B. Activități, produse, servicii de bibliotecă	29
C. Profesiile biblioteconomice	30
D. Spațiul bibliotecii	32
E. Biblioteca – elementele de perenitate	33
1.1.4 Dimensiunea informațională și tehnologică a bibliotecii	33
1.1.5 Dimensiunea educativă a bibliotecii	35
1.1.6 Dimensiunea culturală a bibliotecii	36
1.1.7 Dimensiunea socială a bibliotecii	37
1.1.8 Concluzii	38

DOINA OSTAFE

1.2 INFORMATIZAREA BIBLIOTECILOR	41
1.2.1 Abordări conceptuale	44
1.2.2 Istoricul informatizării bibliotecilor	45
Preinformatizare	45
Informatizare	45
1930 – 1960	46
Anii '60	46
Anii '70	47
Anii '80	48
Anii '90	49
Secolul XXI	52
1.2.3 Evoluția informatizării bibliotecilor românești	54

<i>Înainte de anii 1990</i>	54
1990	55
1991	56
1992	56
1993-1994	57
1995	58
1996	60
1997	60
1998	63
1999	63
2000	64
2001	64
2002	65
2003	65
2004	66
2005	66
2006	68
2007	68
2008	69
2009	71
2010	72
2011	72
2012	72
2013	73
2014	73
2015	73
2017	74
2019	74
<i>Situația actuală</i>	74
1.2.4 Sisteme integrate de bibliotecă – ILS	76
1.2.4.1 Introducere	76
1.2.4.2 Modulul de achiziție	78
Furnizori	80
Bugete	81
Comenzi	82
Recepția documentelor comandate	83
Facturi	84
Plăți	84
Reclamații	84
1.2.4.3 Modulul de management al serialelor	85
Predicția	86
Urmărirea și recepția fasciculelor	87

Reclamații	88
Legarea în volum	88
Distribuirea fasciculelor	88
Rapoarte	88
1.2.4.4 Modulul de catalogare	89
Fișiere de autoritate	93
Evidență - Stoc - Exemplare	94
1.2.4.5 Modulul OPAC	95
Personalizarea interfeței	96
Căutarea și regăsirea documentelor	96
Răsfoire	98
Căutarea după cuvinte-cheie	99
Filtre	102
Afișarea rezultatelor	102
Operații cu rezultatele căutării	108
Ierarhizare	108
Filtrare	108
Sortare	108
Salvare, tipărire, trimitere prin email	109
SDI - Selective Dissemination of Information - alerte	109
Rezervări, prelungiri, solicitări de fotocopiere	109
Fișa personală a utilizatorului	110
1.2.4.6 Modulul de circulație	110
Politica de circulație	110
Înregistrarea utilizatorilor	111
Tranzacțiile de circulație	112
Notificarea utilizatorilor	112
Gestionarea plăților	113
Statistici și rapoarte	113
1.2.4.7 Modulul pentru împrumut interbibliotecar - ILL	114
1.2.4.8 Rapoarte și statistici	114
1.2.4.9 Alte module	114
1.2.5 Sisteme de bibliotecă non ILS	115
1.2.6 Tendințe	119
1.2.7 Concluzii	120

TIBERIUS IGNAT

1.3 Noi roluri ale bibliotecii contemporane privind știința participativă și datele de cercetare	123
--	-----

1.3.1	Introducere	124
1.3.2	Definiții	125
1.3.3	Abordări privind știința participativă	127
1.3.4	Managementul datelor de cercetare	131
1.3.5	Noi roluri ale bibliotecilor	135
1.3.5.1	Biblioteca și știința participativă	135
1.3.5.2	Biblioteca și managementul datelor de cercetare (RDM)	140
1.	<i>Leadership, generator de politici instituționale și promotor advocacy</i>	140
2.	<i>Implementarea Planurilor de Management a Datelor (Data Management Plan - DMP)</i>	141
3.	<i>Selecția și dezvoltarea colecțiilor de date de cercetare</i>	141
4.	<i>Descrierea datelor de cercetare</i>	143
5.	<i>Implementarea standardelor pentru citarea datelor</i>	144
6.	<i>Stocarea datelor de cercetare</i>	144
7.	<i>Diseminarea datelor de cercetare</i>	144
8.	<i>Managementul infrastructurii datelor de cercetare</i>	145
9.	<i>Comunicarea aspectelor legislative cu privire la datele de cercetare</i>	145

TAMINA SOARE

1.4	BIBLIOTECILE UNIVERSITARE MODERNE	149
1.4.1	Introducere	150
1.4.2	Utilizatori actuali	151
1.4.3	Acces flexibil la informație	154
1.4.4	Conținutul colecțiilor	157
1.4.4.1	Resurse vaste de materiale în format electronic	157
1.4.4.2	Acces deschis la publicații științifice și date de cercetare	158
1.4.5	Volum mare de date conectate	166
1.4.6	Tehnologiile cloud	171
1.4.7	Colaborare și acces comun la resurse	174
1.4.8	Concluzii	177

CORINA APOSTOLEANU

1.5	BIBLIOTECILE PUBLICE CONTEMPORANE	181
1.5.1	Biblioteca publică la început de secol XXI	181

1.5.1.1 Biblioteca publică. Funcție patrimonială și acces la documente	181
1.5.1.2 Impactul tehnologiei moderne asupra bibliotecii publice	184
1.5.1.3 Beneficiari și utilizatori ai bibliotecii publice	186
1.5.1.4 Vizibilitatea socială a bibliotecii publice	186
1.5.1.5 Responsabilitatea socială a bibliotecii publice	188
1.5.1.6. Bibliotecile publice - instituții ale memoriei culturale locale și naționale	189
1.5.1.7. Cultura instituțională a bibliotecii publice	190
1.5.1.8 Tendințe de dezvoltare în biblioteci publice din lume	191
1.5.1.9 Web 2.0 în biblioteca publică	193
1.5.1.10 Concluzii	194

SORINA STANCA

1.6 ISTORIA LOCALĂ ÎN BIBLIOTECILE PUBLICE	197
1.6.1 Istorie locală – concept	197
1.6.2 Situația colecțiilor de istorie locală din bibliotecile publice	197
1.6.3 Constituirea colecțiilor de istorie locală	199
<i>Stabilirea unei politici a colecției</i>	199
1.6.4 Utilizatorii colecțiilor de istorie locală	209
1.6.5 Promovarea colecției de istorie locală	210
1.6.6 Prezervarea colecțiilor de istorie locală	213
1.6.7 Concluzii	216

VALENTINA LUPU; DANIELA ARGATU

1.7 BIBLIOTECILE ȘCOLARE ROMÂNEȘTI ÎN ERA DIGITALĂ	219
1.7.1 Introducere	219
1.7.2 Structura infodocumentară din învățământul preuniversitar românesc	221
1.7.3 Managementul bibliotecii școlare și al centrelor de documentare și informare	222
1.7.4 Structura infodocumentară preuniversitară în societatea cunoașterii	223
1.7.5 Concluzii	229

GABRIELA BĂRAN

1.8 BIBLIOTECA ȘCOLARĂ ȘI EDUCAȚIA NONFORMALĂ	235
1.8.1 Introducere	235
1.8.2 Educație nonformală: aspecte terminologice	237
1.8.3 Biblioteca școlară și educația nonformală în România	240
1.8.4 Bibliotecarul școlar și rolul său în educația nonformală	244
1.8.5 Concluzii	249

CAP. 2 CONCEPTE ȘI TEHNOLOGII MODERNE DE GESTIONARE A RESURSELOR DOCUMENTARE DIN BIBLIOTECI

251

SORINA STANCA

2.1 Politicile Uniunii Europene privind bibliotecile	253
2.1.1 Contextul politicilor culturale la nivelul Uniunii Europene	253
2.1.2 Inițiative europene pentru biblioteci	257
2.1.3 Reglementări cu privire la dreptul de autor	258
2.1.4 Modelul european pentru statistica de bibliotecă	262
2.1.5 Adaptarea bibliotecilor la politicile Uniunii Europene	265

GABRIELA JURUBIȚĂ

2.2 CONSIDERAȚII ASUPRA RESURSELOR ELECTRONICE DOCUMENTARE PENTRU BIBLIOTECI	269
2.2.1 Introducere	269
2.2.2 Apariția și dezvoltarea resurselor electronice pentru biblioteci	269
2.2.3 Tipologia resurselor electronice pentru biblioteci	278
2.2.3.1 Cărți electronice	278
2.2.3.2 Reviste electronice	279
2.2.3.3 Baze de date	282
2.2.3.4 Biblioteci digitale	285

2.2.3.5 Depozite digitale instituționale	286
2.2.3.6 Instrumente de management al referințelor bibliografice	287
2.2.3.7 Servicii de tip „discovery”	288
2.2.4 Particularități ale resurselor electronice	289
2.2.4.1 Accesul la resursele electronice	289
2.2.4.2 Instabilitatea resurselor online	290
2.2.4.3 Obstacole în împrumutul interbibliotecar	292
2.2.4.4 Statisticile de utilizare mai complexe, dar mai vagi	292
2.2.5 Concluzii	293

ANGELA REPANOVICI

2.3 CULTURA INFORMAȚIEI	295
2.3.1 Introducere	296
2.3.2 Conceptul general de cultura informației	297
2.3.2.1 Echivalarea conceptului în alte limbi	298
2.3.3 Concepte apropiate culturii informației	299
2.3.4 Obiectivele culturii informației	300
2.3.5 Definiții de referință ale culturii informației	300
2.3.6 Modele ale culturii informației	305
2.3.6.1 Modelul SCONUL	305
2.3.6.2 Modelul Christinei Bruce	307
2.3.6.3 Modelul BIG6	307
2.3.7 Standardele culturii informației	308
2.3.7.1 Structura standardelor	308
2.3.7.2 Standarde internaționale de cultura informației	309
2.3.8 Educația utilizatorilor pentru cultura informației	319
2.3.8.1 Tehnologia informației în regăsirea informației	319
2.3.8.2 Resurse informaționale	320
A. Pagini web ale bibliotecilor	323
B. Cataloage online ale bibliotecilor	324
C. Baze de date documentare	324
D. Accesul mobil la bazele de date	327
E. Diferența dintre catalogul bibliotecii și bazele de date	327

F. Alte surse de informare – motoare de căutare	327
G. Acces deschis la informație. Reviste în acces deschis.	
Depozite digitale	329
H. Evaluarea surselor de informare	332
A. Evaluarea critică și calitatea surselor	332
a. Evaluarea publicațiilor seriale științifice (revistele)	332
Calitatea informației științifice	333
Publish or Perish	333
Evaluarea înaintea publicării: peer-review	334
Cum a apărut evaluarea înaintea publicării: peer-review	335
Etapale procesului de peer-review	336
Baze de date bibliometrice	336
CLARIVATE ANALITYCS (Web of Science)	337
Evaluarea după publicare: factorul de impact ISI	337
Apariția și dezvoltarea factorului de impact ISI	337
Analiza citărilor	338
Bazele de date Thomson Scientific (ISI)	338
Reviste ISI	338
Calcularea factorului de impact ISI „Rank in category”	338
H-index, indexul HIRSH	339
b. Evaluarea informației din surse tradiționale	339
c. Evaluarea informației regăsite prin resurse web	340
Știrile false	348
Verificați imaginile atașate știrii	350
I. Utilizarea informației în procesul de cercetare	350
A. Principii de descriere a surselor informaționale	352
B. Metode de citare	353
J. Etica utilizării informației	356
A. Plagiatul și cum poate fi evitat	356
B. Detectarea plagiatului	357
C. Evaluarea plagiatului	358
K. Proprietatea intelectuală. Dreptul de autor. Legislație	358
2.3.9 Managementul referințelor bibliografice	360
2.3.9.1 Software pentru managementul informației sau al referințelor	360
A. References Microsoft Word	362
B. Mendeley	366
Mendeley web	369
Funcțiunea de sincronizare a Mendeley web cu desktop și mobile	371
Organizarea bibliotecii Mendeley	372
Căutarea documentelor în biblioteca personală	373
Cum se lucrează cu documentele în format PDF, PDF Viewer	376
Inserarea bibliografiei	379

<i>Stiluri de citare</i>	379
2.3.10 Cercetarea bibliometrică privind cultura informației în baza de date Web of Science	381
IVONA OLARIU	
2.4 CONSORTIILE DE ACHIZIȚIE A RESURSELOR ELECTRONICE DE INFORMARE ȘTIINȚIFICĂ	387
2.4.1 Contextul informațional contemporan	388
2.4.1.1 Importanța periodicelor în procesul de informare și documentare științifică	389
2.4.1.2 Evoluția pieței resurselor electronice de informare științifică	390
2.4.1.3 Consecințe ale apariției suportului electronic pentru informația științifică	392
2.4.2. Consorțiile de achiziție a resurselor electronice de informare și documentare științifică	393
2.4.2.1 Consorțiile în Europa: organizare, misiune, modalități de finanțare	395
2.4.2.2 Experiența românească în consorții de bibliotecă	402
2.4.3 Concluzii	405
VOICHIȚA DRAGOMIR	
2.5 DEPOZITE INSTITUȚIONALE	407
2.5.1 Introducere	408
2.5.2 Ce sunt depozitele instituționale?	409
2.5.2.1 Definiții din literatura de specialitate	410
2.5.2.2 Beneficii și obstacole	413
A. Beneficiile obținute de cercetătorul contributor	413
B. Beneficiile obținute de instituția de cercetare sau de universitate	414
C. Beneficiile obținute de utilizatori	415
D. Beneficiile bibliotecii	416
E. Obstacole	416
F. Conținut	418
2.5.2.4 Clasificarea depozitelor instituționale	420
2.5.2.5 Caracteristici	421
A. Factori de succes	422
2.5.3 Depozite instituționale. Mandate și politici	422

2.5.4 Platforma tehnologică	424
2.5.4.1 DSPACE. Caracteristici	426
2.5.4.2 DSPACE. Metadate	428
A. Exemplu configurare DSPACE LA Universitatea din Cambridge - DSPACE@CAMBRIDGE	428
B. Exemplu înregistrare item - DSPACE@MIT	430
2.5.5 Scurt istoric al depozitelor instituționale	433
2.5.6 Situația depozitelor instituționale la nivel global	437
2.5.7 Concluzii	438

IVONA OLARIU

2.6 BIBLIOMETRIE ȘI SCIENTOMETRIE	441
2.6.1 Introducere	442
2.6.2 Momente în dezvoltarea biblioteconomiei și scientometriei	443
2.6.3 Personalități care au marcat dezvoltarea bibliometriei și scientometriei	447
2.6.4 Indicatori bibliometrici și scientometrici utilizați în evaluare	458
2.6.5 Corelația dintre indicatorii bibliometrici din literatura de specialitate și cei utilizați în evaluarea cercetării științifice din România	464
2.6.6 Concluzii	470

ROXANA DINU

2.7 METADATELE ÎN CONTEXT CULTURAL	475
2.7.1 Introducere	476
2.7.2 Tipologia metadatelor	477
2.7.3 Standarde de metadate	477
2.7.4 Scheme de metadate/ Seturi de elemente de metadate	478
2.7.4.1 Dublin Core (DC)	479
2.7.4.2 Metadata Object Description Schema (MODS)	480
2.7.4.3 Visual Resources Association (VRA) Core Categories	482
2.7.5 eXtensible Markup Language (XML)	483

2.7.6 Interoperabilitatea și partajarea metadatelor	484
2.7.7 Transpunerea metadatelor dintr-o schemă în alta (mapping și crosswalks)	485
2.7.8 Cadrul de descriere a resurselor (Resource Description Framework)	486
2.7.9 Date interrelaționate (<i>Linked data</i>)	488
2.7.10 Concluzii	489

IVONA OLARIU

2.8 EVALUAREA CANTITATIVĂ ȘI CALITATIVĂ A SERVICIILOR ȘI RESURSELOR DOCUMENTARE DIN BIBLIOTECILE CONTEMPORANE	491
2.8.1 Evaluarea și măsurarea proceselor de bibliotecă	491
2.8.1.1 Introducere	491
2.8.1.2 Principiile, tipurile și etapele evaluării	492
<i>Obstacole în evaluare</i>	496
2.8.1.3 Modele de evaluare	497
2.8.1.4 Metode calitative de evaluare	500
2.8.1.5 Metode cantitative de evaluare	500
2.8.2 Analiza și evaluarea colecțiilor de bibliotecă	501
2.8.2.1 Introducere	501
2.8.2.2 Repere istorice	502
2.8.2.3 Scopul evaluării colecțiilor	504
2.8.2.4 Metode de evaluare a colecției tradiționale (fizice, tipărite)	504
A. Metode calitative	505
a. Opinia experților	505
b. Listele de verificare	505
c. Tabelele sinoptice	506
B. Metode cantitative	506
a. Mărimea (dimensiunea) colecției	506
b. Analiza gradului de utilizare	507
c. Compararea înregistrărilor bibliografice	507
d. Studii asupra suprapunerii colecțiilor	507
e. Studiul citărilor	508
f. Analiza ratei de pierderi	509
g. Sondaje (anchete) ale utilizatorilor	510
h. Studii asupra disponibilității	510

i. Teste referitoare la livrarea publicațiilor	511
j. Consultarea în interiorul bibliotecii (in house)	511
k. Abordarea de tip formulă	511
l. Analiza curriculum-ului (analiza cursului)	512
m. Analiza statisticilor împrumutului interbibliotecar (ILL)	512
n. Evaluarea în vederea deselecției	513
2.8.2.5 Probleme specifice referitoare la evaluarea resurselor electronice	513
2.8.2.6 Impactul introducerii RE	514
A. Impactul introducerii resurselor electronice asupra bibliotecii	516
a. Avantajele resurselor electronice	517
b. Dezavantajele resurselor electronice	518
2.8.3. Evaluarea serviciilor pentru utilizatori	519
2.8.3.1 Introducere	519
2.8.3.2 Metode de evaluare	520
2.8.3.3 Satisfacția utilizatorilor	521
A. Metode pentru determinarea satisfacției utilizatorilor	521
a. Focus grupurile	521
b. Cumpărătorul misterios	522
c. Plângerile	522
d. Studiile / chestionarele	522
1. Studiile/chestionarele dezvoltate local	525
2. Chestionare standardizate	525
3. Cercetarea utilizatorilor	526
2.8.4 Proiecte și inițiative pentru evaluarea bibliotecilor	526
2.8.4.1 Proiecte și inițiative internaționale pentru evaluarea bibliotecilor	526
A. Proiecte susținute la nivel european de Comisia Europeană (CE)	526
B. Proiecte și soluții propuse de Association of Research Libraries (ARL)	530
C. Proiecte coordonate, la nivel internațional, de IFLA și colaboratorii săi	534
2.8.4.2 Proiecte naționale, desfășurate pe plan internațional, care includ benchmarking și indicatori de calitate	535
A. Proiecte susținute la nivel național (desfășurate pe plan european), care au avut ca element comun preocuparea pentru evaluarea rezultatelor/impactului	536
2.8.4.3 Proiecte și inițiative românești pentru evaluarea bibliotecilor	536

2.8.5 Statistică de bibliotecă și standarde internaționale care reglementează statistica și evaluarea performanței în biblioteci	538
2.8.5.1 Standardizarea statisticilor de bibliotecă	538
2.8.5.2 Standarde internaționale care reglementează statistica de bibliotecă și evaluarea performanței	539
A. ISO 2789: Informare și documentare. Statistici internaționale de bibliotecă	540
B. ISO 11620: Informare și documentare. Indicatori de performanță pentru biblioteci	540
C. ISO TR 28118: 2009 – Indicatori de performanță pentru bibliotecile naționale	543
D. ISO 16439: 2014 – Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor	544
E. ANSI/NISO Z39.7: 2013 Servicii de informare și utilizare: statistici și măsurători pentru biblioteci și distribuitorii de informații	545